

Sisäministeriö
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

5.2.2026

**ASIA: EOAK/8369/2025 LAUSUNTOPYYNTÖ LUONNOKSESTA
HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA
(MAASTA POISTAMINEN)**

Sisäministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntoa yllä mainitusta luonnoksesta.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistamista, selkiyttämään ulkomaalaislain maasta poistamista koskevaa sääntelyä ja takaamaan kansallinen turvallisuus kaikissa tilanteissa. Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että muissa kuin turvapaikka-asioissa tehtävien maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että ne voitaisiin panna täytäntöön nykyistä nopeammin. Jatkossa muutoksenhaku karkottamispäätökseen ei lykkäisi automaattisesti päätöksen täytäntöönpanoa siihen asti, kunnes tuomioistuin ratkaisee valituksen.

Karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön 30 päivän kuluttua tiedoksisaannista eli valitusajan päättymisen jälkeen. Jos päätöksestä valitettaisiin, valitus ei estäisi päätöksen täytäntöönpanoa, mutta hallintotuomioistuin voisi hakemuksesta kieltää tai keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon. Muutokset koskisivat sekä kolmannen maan kansalaisia että unionin kansalaisia ja heidän perheenjäseniään. Maasta poistamista ehdotetaan tehostettavaksi täsmentämällä, että myös maastapoistamispäätökseen liittyvän valitusprosessin aikana tehty uusi oleskelulupahakemus johtaisi lähtökohtaisesti hakemuksen epäämiseen. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä, jolla vältettäisiin tarve tehdä moninkertaisia maastapoistamispäätöksiä.

Asian kiireellisen aikataulun vuoksi olen voinut perehtyä luonnokseen vain hyvin rajatusti.

Vaikka esitys merkitsee ulkomaalaislain tiukentamista, pidän oleellisena sitä, että ulkomaalaisilla jatkossakin on oikeus saada asiansa Suomessa tuomioistuimen arvioitavaksi ennen maasta poistamista. Esimerkiksi karkottamispäätöksen saaneella henkilöllä on oikeus oleskella maassa 30 päivän ajan, minä aikana hän voisi valittaa saamastaan päätöksestä ja hakea päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä hallinto-oikeudelta. Päätöstä ei voitaisi panna täytäntöön ennen kuin hallinto-oikeus olisi ratkaissut täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä koskevan hakemuksen.

Esityksellä ei myöskään ole vaikutusta oikeuteen hakea Suomesta kansainvälistä suojelua eikä palautuskiellon arvioimiseen tai noudattamiseen. Myös esimerkiksi ennakkolliseen maahantulokieltoon määrätyllä on oikeus saada asiansa käsiteltyä tuomioistuimessa.

Esitän jatkovalmistelua varten seuraavat pykäläkohtaiset huomiot.

Pääsyn epääminen (16 g §)

Pääsyn epäämistä koskeva sääntely on tarkoitus koota uuteen ulkomaalaislain 16 §:ään. Samalla maininnat pääsyn epäämisestä poistettaisiin ulkomaalaislain 145–147 a §:istä. Tätä muutosesitystä on perusteltu sillä, että Schengenin rajasäännös on jäsenvaltiossa suoraan sovellettava asetus ja päällekkäiset menettelylliset säännökset olisivat näin ollen tarpeettomia.

Edellä kuvattu muutos voi käytännössä merkitä pääsyn epäämisen kohteena olevan henkilön oikeusturvan heikennystä. Menettelysäännökset Schengenin rajasäännösten V liitteessä ovat hyvin teknisiä. Henkilön menettelylliset oikeudet ovat nykyisten kansallisten säännösten perusteella vahvemmat ja päätöksen kohtuullisuus sekä suhteellisuusperiaate pystytään huomioimaan selkeästi nimenomaan kokonaisharkintaa koskevan ulkomaalaislain 146 §:n nojalla.

Schengenin rajasäännöstyössä on mainittu vain palautuskielto. Kansalliset ”lisäpykälät”, joissa selvästi ja konkreettisesti todetaan, mitä asiassa pitää huomioida, ovat rajavartijoiden kannalta selkeämpää sääntelyä. Ne myös paremmin ottavat huomioon toimenpiteen kohteena olevan oikeusturvan.

Vilpillinen toiminta (150 a §)

Ehdotetun 150 a §:n mukaan maahantulokielto voidaan määrätä erillisellä päätöksellä, jos ulkomaalainen on pykälässä mainituissa tilanteissa ”toiminut vilpillisesti”. Koska ”vilpillinen toiminta” on erilaisille tulkinnoille avoin käsite, tulisi sen sisältö määritellä tarkemmin. Pykälän perusteluissa olisi hyvä tuoda esiin esimerkkejä siitä, mitä vilpillisellä toiminnalla tarkoitetaan.

**Ennakollinen maahantulokielto kansallisen turvallisuuden perusteella
(150 d §)**

Nyt kyseessä olevassa pykälässä ei ole säädetty tiedoksiantomenettelyä. Esityksen sivuilla 73–74 todetaan, että lähtökohtaisesti henkilö saisi tiedon määrätystä maahantulokiellosta siinä yhteydessä, kun hän pyrkisi Suomeen tai Schengen-alueelle hakemalla viisumia tai oleskelulupaa.

Luonnoksessa ei oteta kantaa esimerkiksi viisumivapaista maista tuleviin, jotka voivat saada päätöksen tiedoksi vasta rajatarkastuksessa heidän jo matkustettuaan Schengen-alueen rajalle. Useissa muissa maissa on käytössä maahantulokiellon tiedoksianto, esimerkiksi viimeksi tiedossa olevaan osoitteeseen tai esimerkiksi tiedoksianto edustustojen tai virallisen lehden kautta. Virossa henkilö voi nimensä ja syntymäaikansa perusteella selvittää verkkosivuilla, onko hänet määrätty maahantulokieltoon.

Pidän jossain määrin ongelmallisena, että henkilö voitaisiin määrätä maahantulokieltoon häntä kuulematta ja että päätöstä ei edes pyritä antamaan hänelle tiedoksi. Asia voi olla toimenpiteen kohteelle tärkeä, koska maahantulokielto voi koskea koko Schengen-aluetta.

Apulaisoikeusasiamies
Mikko Sarja

Esittelijäneuvos
Jari Pirjola

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.